

## บทที่ ๕

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ เรื่อง คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาท การศึกษาวิจัยทั้ง ๓ บทที่ผ่านมา สามารถตอบประเด็นที่ตั้งไว้ตามวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ประการคือ

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในแบบตะวันตกและตะวันออก

๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๓. เพื่อศึกษาแนวคิดคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาท

โดยสามารถสรุปผลวิจัยได้ดังนี้

#### ๕.๑ บทสรุป และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑

ผู้วิจัยสำรวจปรัชญาการเมืองเป็นเบื้องต้นก่อน เพื่อให้การศึกษาในครั้งนี้ได้เห็นทั้งภาพรวมและภาพย่อยของการเมือง และสำรวจทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำทางการเมือง

ผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะผู้นำทาง ผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ใน ทศณะของนักปรัชญาตะวันตก เป็นนักคิดที่ร่วมสมัยกับพระพุทธเจ้า แม้ว่าจะคล้อยหลังมาเล็กน้อยก็ตาม ในฝ่ายตะวันตกคือโสกราตีส เพลโต กับ อริสโตเติล ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อเราศึกษาเพลโตก็จะทราบความคิดของโสกราตีสได้เอง จึงเน้นเฉพาะเพลโตกับอริสโตเติลเป็นหลัก โสกราตีสมีปดติกกล่าวว่าความรู้คือคุณธรรม คุณธรรมเป็นสิ่งที่แสวงหาได้และค้นพบได้ คุณธรรมเป็นสิ่งที่สอนกันได้ และเรียนรู้กันได้เช่นกัน เมื่อประมวล คุณธรรมของนักการเมืองของปรัชญาตะวันตกจาก โสกราตีส เพลโต และอริสโตเติลมี ๖ ประการคือ คุณธรรมหรือความรู้อันหมายถึงความใฝ่รู้ ปรีชาญาณ เข้าใจจริยธรรมและทุกอย่าง ความกล้าหาญ การรู้จักประมาณ ความยุติธรรม ความรอบคอบ เพลโตมีความเห็นว่า ก่อนรับตำแหน่งผู้นำทางการเมืองต้องมี ๒ ประการ คือ

๑. เป็นกลุ่มธาตุทองคำ มีลักษณะใฝ่รู้ สนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ใช้เหตุผล มีความสามารถในการวิเคราะห์ เข้าใจคุณธรรมและจริยธรรม เหมาะที่จะเป็น “ผู้ปกครอง”
๒. ได้รับ การศึกษา อันเป็นกลไกสำคัญของรัฐ คือการศึกษาที่มุ่งทำ ให้คนในสังคมมี ค่านิยมที่พึงประสงค์ และมีคุณธรรม จริยธรรม คือผ่านการศึกษาทั้ง ๓ ขั้นตอน
  - ขณะดำรงตำแหน่งมี ๓ ประการ
    ๑. เป็นผู้เสียสละ อุทิศตนและใช้อำนาจในการปกครองเพื่อประโยชน์ของสังคมและ ประชาชน คุณธรรมคือความเสียสละต้องมีตลอดเวลา
    ๒. ไม่ควรมีทรัพย์สินและครอบครัว เพราะจะทำให้เกิดความโลภและเมื่อไม่มี ครอบครัวจะทำให้มีอิสระในการอุทิศ พุ่่มเทินในการทำงานให้กับประชาชนต่อมาข้อนี้ได้ผ่อนปรน เพียงให้มีกฎหมาย
    ๓. เพลิดเพลินว่าผู้ปกครองที่เป็นปราชญ์ สามารถตัดสินใจปัญหาต่างๆ โดยใช้ดุลพินิจได้ จึงไม่จำเป็นต้องใช้กฎหมาย เพราะต้องมาทำการตีความวุ่นวาย
  - ส่วนอริสโตเติลเห็นว่า ก่อนรับตำแหน่งต้องได้รับการศึกษาที่ สามารถเสริมสร้างให้ มนุษย์มีจิตใจที่ดี และร่างกายแข็งแรง มีคุณธรรมทางปัญญาและทางศีลธรรม มีปัญญา เกิดจาก กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเกี่ยวกับความดี เพื่อเป้าหมายแห่งความสุขในชีวิต มีศีลธรรม เกิด จากกระบวนการอบรม บ่มเพาะให้คนประพฤติดี ปฏิบัติดี และขณะดำรงตำแหน่ง ใช้อำนาจในการ ปกครองเพื่อประโยชน์ของสังคม ถือว่าเป็นนักปกครองที่ดี
  - ผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะผู้นำทาง ผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ใน ทศนะของนัก ปรัชญาตะวันออก นักคิดที่ร่วมสมัยกับพระพุทธเจ้า แม้ว่าจะคล้อยหลังมาเล็กน้อยก็ตาม ในฝ่าย ตะวันออกคือเล่าจื๊อ กับ ขงจื๊อ ซึ่งเป็นนักปรัชญาจีนคนสำคัญ เมื่อรวมจริยธรรมผู้นำทางการเมือง ของนักปรัชญาจีนแล้ว คือเล่าจื๊อ ขงจื๊อ โมจื๊อ เม่งจื๊อ และซุนจื๊อมีถึง ๑๔ ประการคือ การรู้จัก ตนเอง การชนะตนเอง ความสันโดษ อุดมคติแห่งเต๋า คุณธรรม ความกตัญญู ความเมตตา คุณ งามความดี ความถูกต้อง ความตรงไปตรงมา การสนับสนุนและความไว้วางใจจากประชาชน ความรักสากล ความเห็นอกเห็นใจ ความละเอียดในสิ่งที่ผิดและความภาคภูมิใจในสิ่งที่ถูก ความ อ่อนน้อมถ่อมตน ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความดีเกิดจากการฝึกฝนอบรม ความสามารถในการ แยกความสัมพันธในสังคม
  - เล่าจื๊อเห็นว่าขณะเป็นผู้นำทางการเมืองควรทำดังนี้
    ๑. บริหารงานโดยไม่กระทำสิ่งที่ฝืนธรรมชาติและไม่กระทำเพราะเห็นแก่ตัว ฟ้าดินอายุ ยืนยาวเพราะไม่ทำเพื่อตน

๒. อบรมสั่งสอนด้วยการไม่พูดคือไม่มีกฏกติกามากมาย
๓. ปล่อยให้ทุกสิ่งดำเนินไปโดยไม่ครอบงำ เหมือนน้ำทำหน้าที่ผู้ให้โดยไม่ครอบครอง
๔. มีเวลาว่าง ไม่มีงานมาก
๕. ใช้คนและสิ่งของทุกอย่างให้เกิดประโยชน์
๖. ไม่ใช้กำลังอำนาจปกครองบ้านเมือง
๗. ตัดใจจากความฟุ้งเฟ้อ อวดมั่งมีและการทำเกินกว่าเหตุ
๘. เจ้านครใหญ่อ่อนน้อมต่อนครเล็ก และเจ้านครเล็กไม่เรียกร้องจนเกินกว่าเหตุต่อนครใหญ่
๙. ไม่ยกย่องคนฉลาดเพื่อป้องกันการชิงดี ไม่ให้ค่ากับของหายาก เพื่อป้องกันการลักขโมย ไม่สนับสนุนว่าชื่อเสียงลาภยศเป็นของน่าปรารถนา เพื่อป้องกันการหลงผิด
๑๐. ให้ราษฎรมีจิตใจสะอาด อิ่มหนำสำราญ มักน้อย ร่างกายแข็งแรง ไม่เก่งกลโกง ไม่คิดลักขโมย แม้คนที่คิดว่าตนฉลาดก็ไม่กล้าก่อเรื่อง

๑๑. ผู้ปกครองเล็กเล่ห์กลโกง เลิกเสแสร้งแก้งเมตตา เลิกกลอุบายเพื่อประโยชน์ในการค้า

๑๒. พึ่งปกครองโดยใช้ศีลธรรม การปกครองที่สมบูรณ์ที่สุด คือการไม่ปกครอง
๑๓. ผู้ปกครองที่รู้จักพอ ไม่ต้องอับอาย รู้จักหยุดจะไม่มีอันตราย
๑๔. ควรทำให้เป็นรัฐเล็กเล็ก มีพลเมืองน้อยน้อย ไม่ควรก่อสงครามเพียงเพื่ออยากเพิ่มดินแดน

เล่าจื๊อเน้นว่า ผู้นำทางการเมือง ๔ ประเภท ๑.ผู้ปกครองที่ราษฎรไม่รู้สึกรู้ว่าถูกปกครอง ๒.ผู้ปกครองที่ราษฎรชื่นชม ๓.ผู้ปกครองที่ราษฎรกลัว ๔.ผู้ปกครองที่ราษฎรเกลียดชัง  
ขงจื๊อเห็นว่าขณะเป็นผู้นำทางการเมืองควรทำดังนี้

๑. มองในมุมมองเดียวกับประชาชน
๒. อบรมตนให้มีคุณธรรมความดี
๓. แสวงหาวิทยาการความรู้เพิ่มเติม
๔. ประสบความชอบธรรมแล้วต้องอนุวัตตามความชอบธรรมนั้น
๕. ละความผิดพลาดด้วยการปรับปรุงตนใหม่ได้เสมอ ไม่ถือนั่นเดินทางผิด การละอายบาปทำให้องอาจ
๖. เพียรพยายามปฏิบัติตามความรู้อย่างอ่อนน้อม เชื้อเพื่อ ชื่อสัตย์ต่อประชาชน  
จริงจังต่อหน้าที่ สร้างพระคุณต่อประชาชน

ขงจื้อเน้นหลักการที่สำคัญคือ

๑. เน้นที่ระบบ ดีที่สุดคือได้ทั้งคือมหาสันติสุข รองลงมาคือเชี่ยวชาญคือจุลสันติสุข
  ๒. ได้ใจประชาชนคือได้รัฐ สูญเสียประชาชนคือสูญเสียรัฐ
- คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในตะวันตกและตะวันออก มีส่วนที่เหมือนกันคือ

๑. มุ่งตัวผู้นำทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญใส่ใจกับการเข้าสู่อำนาจ ใช้อำนาจและสืบทอดอำนาจ
  ๒. ส่งเสริมให้มีการฝึกฝนและทดสอบผู้ที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำทางการเมือง
- ส่วนที่ต่างกันคือ
๑. ตะวันออกเน้นจริยศาสตร์มากกว่าตะวันตก จริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองมีถึง ๑๘ ประการ ตะวันตกมีเพียง ๖ ประการ
  ๒. ตะวันออกกล่าวการขัดเกลาภายในของมนุษย์ไว้อย่างเป็นระบบ ในขณะที่ตะวันตกกล่าวการจัดระเบียบภายนอกไว้อย่างเป็นระบบ

## ๕.๒ บทสรุป และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒

แนวคิดคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือจากพระไตรปิฎก มี ๒ ระดับ คือ

๑. ผู้นำที่แก้ปัญหาสังคมได้ทั้งหมด คือ สามารถจำกัดปัญหาไว้แล้วกำจัดปัญหานั้นได้สำเร็จ พบในอัครคณูญสูตร และจักกวัตติสูตร มีคุณลักษณะแบ่งตามกาลเวลาได้ ๓ กาล คือ
  ๑. เตรียมพร้อมก่อนเข้าสู่อำนาจด้วยการศึกษาจนกระทั่งมีทั้งความรู้และนิสัยประกอบด้วยคุณธรรม
  ๒. เมื่ออยู่ในอำนาจก็บำเพ็ญจักกวัตติวัตรครบ ๕ ประการ สอนศีล ๕ แก่เมืองใกล้เคียง รักษาศีลอุโบสถในวัน ๑๔ หรือ ๑๕ ค่ำ
  ๓. เมื่อลงจากอำนาจถ้าไม่มีพระพุทธเจ้าก็บวชเป็นพระฤๅษี และเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้นำทางการเมืองรุ่นต่อไป ถ้ายุคนั้นมีพระพุทธเจ้าก็บวชในสำนักของพระพุทธเจ้า
๒. ผู้นำที่พยายามแก้ปัญหาของสังคมได้ถูกต้องตรงกับประเด็นปัญหา คือจำกัดปัญหาไว้ก่อน เนื่องจากปัญหามีมากจนผู้นำไม่สามารถทำให้หมดไปได้ แม้จะแก้ปัญหาไม่ได้

ทั้งหมดแต่ก็มีความพยายามที่ตรงกับสาเหตุของปัญหา พบในกฎทนต์สูตร มีคุณลักษณะเพิ่มเติมอีก ๓ ประการ

๑. แก้ปัญหาที่สาเหตุที่แท้จริง

๒. มีนักปราชญ์ทรงความดีเป็นที่ปรึกษา

๓. สร้างทีมงานและเครือข่ายคนดีเต็มพื้นที่ปกครอง

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวคิดคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่ได้จากพระไตรปิฎกมี ๖

ประการคือ

๑. ผู้นำทางการเมืองผ่านการเตรียมพร้อมก่อนเป็นผู้นำทางการเมืองคือ ฝึกตนด้วยการศึกษาศีล สมาธิ และปัญญา การเจริญกัมมัฏฐาน เจริญสติในชีวิตประจำวัน และมีความปรารถนาที่จะเป็นผู้นำที่ทำเพื่อผู้อื่น ทำให้สามารถเป็นคนดีที่ปกครองดี

๒. เมื่อใช้อำนาจทางการเมืองคือ สอนและเผยแผ่ศีล ๕ รักษาศีลอุโบสถในวันพระใหญ่ ปฏิบัติจักกวัตติวัตร ๕ คือยุทธศาสตร์สร้างคนดี ดูแลชีวิตตน ช่วยคนอื่น

๓. เมื่อลงจากอำนาจทางการเมือง ให้บวชเป็นพระภิกษุปฏิบัติกัมมัฏฐาน เผยแผ่พุทธธรรมและเป็นที่ปรึกษาของผู้นำทางการเมืองรุ่นต่อไป

๔. การแก้ปัญหาที่สาเหตุที่แท้จริงคือ ถ้าสาเหตุที่แท้จริงคือความยากจน ผู้นำทางการเมืองแก้ความขาดแคลนของประชาชนได้ แต่แก้ความอยากรวยของประชาชนไม่ได้

๕. สร้างทีมงานที่ปรึกษาเป็นนักปราชญ์ทรงความดี

๖. สร้างพรรคการเมืองและเครือข่ายของคนดีให้เต็มพื้นที่ปกครอง เพื่อเป้าหมายคือทำให้ประชาชนเบิกบานในความดีของรัฐบาล คือรัฐบาลที่มีคุณธรรมบท ๑๐ ประการครบถ้วน

### ๕.๓ บทสรุป และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓

ผู้วิจัยสร้างเป็นรูปแบบคุณลักษณะ ผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยสร้างเป็นรูปแบบธัมมิกประชาธิปไตยที่ ประกอบด้วย ๔ วงจร, ๖ ประเด็น, ๓๘ ตัวชี้วัด, ๒๐ โครงการ, ๓ ระดับ, ๔ ประเมินผล แล้วสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยคำถาม ๑๐ ข้อ นำมารวบรวมอยู่ในประเด็นหลักทั้ง ๔ ประการ โดยที่ประเด็นหลักทั้ง ๔ นี้สามารถสอดคล้องกับประเด็น คุณลักษณะ ผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ ในพระไตรปิฎกทั้ง ๖ ประการได้ แล้วนำมาปรับใช้กับรูปแบบ “ธัมมิกประชาธิปไตย” และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่จะนำไปใช้สอบถามจริงคือ ตัวชี้วัด คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาททั้ง ๓๘ ประการดังนี้

๑. ผ่านการเรียนรู้รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธ
๒. ผ่านการเรียนรู้งานวิจัยพระไตรปิฎกที่บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
๓. ผ่านการเรียนรู้กัมมัฏฐานในภาคทฤษฎี
๔. มีปกติช่วยเหลือผู้อื่น รักในงานที่ได้บริการผู้อื่น
๕. ผ่านการฝึกสมถะและวิปัสสนากัมมัฏฐานในภาคปฏิบัติ
๖. ผ่านการฝึกสติและศาสตร์ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพเช่นโยคะ และฤาษีดัดตนเป็นต้น
๗. ผ่านการเรียนรู้ศาสตร์ทั้งหลายในระดับบัณฑิตศึกษา
๘. มีศีล ๕ และมีกุศลกรรมบถ ๗ ประการเบื้องต้นอยู่เป็นปกติในชีวิต
๙. ส่งเสริมให้ประชาชนเป็นคนดีตามศีล ๕ ในขั้นต้น
๑๐. ส่งเสริมให้ประชาชนเป็นคนดีตามกุศลกรรมบถในขั้นกลาง
๑๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์และแม่ชีสอนมรรคมงคล ๘ ซึ่งเป็นความดีขั้นสูงสุดแก่ประชาชน
๑๒. นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีรักษาศีลอุโบสถในวันพระใหญ่
๑๓. มีความเคารพและยกย่องต่อพระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขของชาติและพระบรมวงศานุวงศ์
๑๔. มีการผูกมิตรไมตรีกับมิตรประเทศในอาเซียนและประเทศอื่นได้เป็นอย่างดี
๑๕. ดูแลข้าราชการทุกฝ่ายคือฝ่ายการเมือง ฝ่ายทหาร และฝ่ายพลเรือนเป็นอย่างดี
๑๖. ดูแลนักปราชญ์ นักวิชาการ นักศึกษา สื่อมวลชน พ่อค้า นักธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นอย่างดี
๑๗. ดูแลพระสงฆ์และผู้มีศีลทั้งปวงในประเทศเป็นอย่างดี
๑๘. ปรึกษาพระสงฆ์และผู้มีศีลอยู่เป็นประจำทุกสัปดาห์
๑๙. ดูแลรักษาน้ำอ้นก และพันธุ์สัตว์ พันธุ์ไม้ และพันธุ์พืชตลอดถึงทรัพยากรในประเทศทุกชนิดเป็นอย่างดี
๒๐. ดูแลและให้สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ผู้เจ็บป่วย คนพิการ ช่วยเหลือและเยียวยาคนยากจนที่มีความพร้อมคือมีความดีตามหลักศีล ๕ และกุศลกรรมบถ ๗ ข้อเบื้องต้น
๒๑. มีความพยายามและสามารถห้ามประชาชนจากอธรรมทั้งหลายเช่นยาเสพติด และสิ่งมอมเมาคืออบายมุขทั้ง ๖ ประการ
๒๒. ส่งเสริมร่วมปฏิบัติในโครงการปฐมนิยชีวิเปี่ยมสุข

๒๓. ส่งเสริมและร่วมทำงานโครงการตามทางพระโพธิสัตว์
๒๔. ส่งเสริมและร่วมทำงานโครงการตามรอยพระอรหันต์
๒๕. ส่งเสริมและร่วมทำงานโครงการล้ออายุ
๒๖. ส่งเสริมโครงการรับรู้ปัญหาเพื่อพัฒนาสังคมไทย
๒๗. มีความพยายามแก้ปัญหาความยากจนอย่างรวดเร็วที่สุด
๒๘. ไม่พยายามทำโครงการการก่อสร้างที่รัฐบาลอยากทำแต่สร้างความยากจนเชิงโครงสร้างแก่ประชาชนในระยะยาว
๒๙. ใช้ทรัพยากรของประเทศให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนให้มากที่สุดโดยทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้น้อยที่สุด
๓๐. ส่งเสริมโครงการชีวิตดีเพราะมีพอเพียง
๓๑. รู้จักใช้สื่อโซเชียลมีเดียและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์มากที่สุด
๓๒. ส่งเสริมและร่วมปฏิบัติเป็นตัวอย่างแก่รัฐมนตรีในโครงการนายกพบประชาชน
๓๓. ส่งเสริมและร่วมปฏิบัติในโครงการนายกปรึกษาคนดี
๓๔. ส่งเสริมให้รัฐมนตรีพบประชาชนและปรึกษาคนดี
๓๕. ส่งเสริมและร่วมปฏิบัติในโครงการเครือข่ายคนดี
๓๖. ส่งเสริมและร่วมปฏิบัติในโครงการสร้างคนดีเต็มแผ่นดิน
๓๗. ส่งเสริมและร่วมปฏิบัติในโครงการรัฐบาลกุศลกรรมบถ
๓๘. ส่งเสริมให้เกิดมีพรรคการเมืองที่มีนโยบายสอดคล้องกับอัมมิกประชาธิปไตย

## ๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้บุคคลที่ประสงค์จะนำงานวิจัยชิ้นนี้ไปใช้ปฏิบัติให้เกิดเป็นจริงในสังคม หรือสามารถประยุกต์ใช้ในวงกว้างต่อไป

### ๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

เสนอให้มีการปฏิรูปทั้ง ๔ ส่วน คือ การศึกษา การดำเนินชีวิต การปกครอง และ เศรษฐกิจ ตามลำดับดังนี้

ผู้วิจัยเห็นว่า ในส่วนของการศึกษาควรพิจารณาใน ๓ ประเด็นคือ

๑. รัฐบาลควรจัดให้ประชาชนได้ศึกษาวิชาทั้ง ๙ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย โดยแบ่งเป็นวิชา

เกี่ยวกับปรัชญา ๔ วิชา คืออภิปรัชญา ญาณวิทยา จริยศาสตร์ และตรรกศาสตร์ วิชาเกี่ยวกับ รัฐศาสตร์ ๒ วิชาคือรัฐศาสตร์พื้นฐานกับรัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ และวิชาที่เกี่ยวกับ เศรษฐศาสตร์ ๒ วิชาคือเศรษฐศาสตร์พื้นฐานกับเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธ และวิชาที่ ๙ คือพุทธ ธรรมประยุกต์ โดยวิชาทั้ง ๙ นี้มีผลอย่างสำคัญต่อการเป็นพื้นฐานของนักปราชญ์ ก่อให้เกิด พลเมืองคุณภาพ สร้างรากฐานให้การเมืองภาคพลเมือง และส่งเสริมให้คนไทยมีวิจรรณญาณ

๒. การศึกษาควรแบ่งความสำคัญให้พอดีกับเวลาของเยาวชน นอกจากเรียนภาษา

วิทยาศาสตร์ และศาสตร์ทั้งหลายควรเพิ่มเวลาของการปลูกและดูแลพืชสีเขียวให้มากขึ้น

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรปลูกข้าว ในวัยเด็กควรให้ท่องก่อนทานข้าวว่า “ข้าวทุก จาน อาหารทุกอย่าง อย่ากินทิ้งขว้าง เป็นของมีค่า ชาวนาเหนื่อยยาก ลำบากหนักหนา ปลูกข้าว ขึ้นมา ให้เราได้กิน แสงแดดจากฟ้า ข้าวมาจากดิน เหลืออยู่เหลือกิน ฟ้าดินแบ่งปัน” เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้เห็นคุณค่าของการทำนาแบบปราชญ์ผู้เข้าใจฟ้าดิน มิใช่ทำนาเพราะไม่มีอาชีพอื่นให้ทำ

๓. เพิ่มการฝึกสติในระดับง่ายเช่นการสวดมนต์บางบทเป็นต้น เมื่อโตขึ้นควรเพิ่มการ

ดำเนินชีวิต เพิ่มเรื่องการดูแลชีวิตเช่นดูแลกายด้วยโยคะและการออกกำลังกาย ดูแลจิตใจด้วยการ ฝึกกัมมัฏฐานทั้งสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐาน

ผู้วิจัยเห็นว่า การปกครองในจักรกวัตติสูตร ขณะมีจักรแก้วนั้นภายในประเทศไม่มีคน

ยากจนเลย แสดงถึงว่ารัฐที่ดีที่สุดมีลักษณะคล้ายกับรัฐสวัสดิการในปัจจุบัน เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับ เศรษฐกิจโดยตรง การใช้หลักความพอเพียงอย่างถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็น รัฐบาลไทยในปัจจุบันควร แสวงหาหนทางวางแผนเพื่อจะให้เกิดรัฐสวัสดิการขึ้นในสังคมไทย ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลที่ดี ขึ้น ในปัจจุบันบริษัทประกันชีวิตทั้งหลายพากันประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกชนิดว่าให้ผู้สูงอายุทำ ประกันแล้วจะอุ่นใจในวัยชรา ย่อมแสดงถึงรัฐบาลไม่อาจให้ความอุ่นใจแก่ผู้สูงวัยทั้งหลาย

### ๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

๑. ควรศึกษาวิจัยผู้นำทางการเมืองกับการแก้ปัญหาค่าความขัดแย้งในสังคมเช่น กรณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น
๒. ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองของประเทศไทยหรือประเทศอื่นกับผู้นำทางการเมืองตามแนวพุทธ
๓. ควรศึกษาเรื่อง                      คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาหายาน
๔. ควรศึกษาเปรียบเทียบการลงจากตำแหน่งของผู้นำทางการเมืองปัจจุบันกับผู้นำทางการเมืองในพระสูตร
๕. ควรศึกษาเปรียบเทียบผู้นำทางการเมืองตามแนวพุทธกับผู้นำทางการเมืองไทยปัจจุบัน กรณีการค้าขายหรือประกอบการพานิชในขณะดำรงตำแหน่ง

## บรรณานุกรม

### ก. เอกสารชั้นปฐมภูมิ

#### ๑. เอกสารภาษาบาลี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐.

#### ๒. เอกสารภาษาไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

### ข. เอกสารทุติยภูมิ

#### ๑. เอกสารภาษาบาลี

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปกรณ์วิเสสภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ฎีกาปกรณ์วิเสสภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

#### ๒. เอกสารภาษาไทย

กมล กมลตระกูล. ย่อร่างให้ตามอาร์เจนตินา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๙.

จำนงค์ ทองประเสริฐ. **ปรัชญาตะวันตกสมัยโบราณ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา,  
๒๕๑๔.

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ. **สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร :  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘.

พระดร.ดัมพลีว ราหุล. **พระพุทธเจ้าสอนอะไร**. แปลโดย ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร และคณะ. พิมพ์ครั้งที่  
๒. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

ดาไลลามะและลอเรนซ์ แวน เดน มิวเซนเบิร์ก. **วิถีแห่งผู้นำ**. แปลโดย สมณ สุวรรณรัตน์,  
กรุงเทพมหานคร : เนชั่นบุ๊คส์, ๒๕๕๒.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. **นักการเมืองไทย:จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน**. พิมพ์  
ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายธาร, ๒๕๔๙.

ประเวศ วะสี. **พุทธศาสตร์รัตนโกสินทร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ร่วมด้วย  
ช่วยกัน, ๒๕๕๐.

พระครูโสภณปริยัติสุธี(ศรีบรรพต ธีรธมฺโม). **รัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก**. กรุงเทพมหานคร : โรง  
พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระภาวนาวิริยคุณ(เผด็จ ทตฺตชีโว). **รัฐศาสตร์เชิงพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอก  
หญ้า, ๒๕๔๗.

พระมหาประยูร ธมฺมจิตฺโต. **พุทธวิธีสร้างสันติภาพ**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป,  
๒๕๓๒.

พุทธทาสภิกขุ. **สันติภาพของโลก**. ไซยา : ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๓๑.

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต). **พระไตรปิฎก สิ่งที่ชาวพุทธต้องรู้**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ  
พุทธธรรม, ๒๕๔๙.

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต). **รัฐศาสตร์และจริยธรรมนักการเมืองแนวพุทธ**.  
กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๙.

พระธรรมโกศาจารย์(พุทธทาส อินฺทปญฺโญ). **ธรรมะกับการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ,  
๒๕๔๙.

พระธรรมโกศาจารย์(พุทธทาส อินฺทปญฺโญ). **สันติภาพของโลก**. ไซยา : ธรรมทานมูลนิธิ,  
๒๕๓๑.

พิน ดอกบัว, **ปวงปรัชญาจีน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๔๒.

มหาตมะ คานธี . **โลกทั้งผองพี่น้องกัน** . แปลโดย กรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม่คำผาง, ๒๕๔๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **ศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

ล.เสถียรสุด. **คัมภีร์เหลาจื๋อ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ก.ไก่, ๒๕๓๖.

สมภาร พรมทา . **ปรัชญาสังคมและการเมือง** . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

เสรี พงศ์พิศ. **ปฏิรูปสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลังปัญญา, ๒๕๕๓.

เสถียร โพธิ์นันทะ. **เมธีตะวันออก**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๒๒.

เอี่ยมพร พิชัยสนธิ . **เศรษฐกิจทางเลือก ว่าด้วยรัฐสวัสดิการ**. กรุงเทพมหานคร : โอเพนบุค , ๒๕๕๓.

## วิทยานิพนธ์

พระสายชล ศรีสว่าง . “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักกับคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์” . **วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต** . บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๖.

พระวิศิษฐกุล สิริปญโญ(สุदारักษ์) . “การประยุกต์หลักธรรมเพื่อพัฒนาผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** . บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

นายพิพัฒน์ ยอดพฤติการ. “การใช้การตัวชี้วัดเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับพุทธเศรษฐศาสตร์ ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** . บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

นางมยุรา อรุณเฑียร. “พระพุทธศาสนากับการเมือง : กรณีศึกษาการปฏิบัติตนของนักการเมืองในปัจจุบัน” . **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** . บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

นางสาวนันทวรรณ อิศรานุวัตรชัย . “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธธรรม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** . บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

นางพิมพ์ชนก สืบพงษ์สังข์ . “ศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องภาวะผู้นำในชาดก” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** . บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

นายวิเชียร พงษ์ไพบูลย์ . “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุกับพระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต)” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** . บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

## ภาษาอังกฤษ

Dejnozka. Educationl Administration Glossary. Westport, CT : Greenwood, 1983.

Ernest Barker. The Politics of Aristotle. Oxford : Oxford University Press , 1946.

Fung yu-lan, A History of Chinnese Philosophy (vol 1).,Translated by Derk Bodde New Jersey : Princeton University Press, 1973.

Gandhi, M.K.. Non-Violence in peace & War. Vol. 1. Ahmedabad: Navajivan publishing House, 1948.

PhraMedhiDhammaporn (Prayoon mererk). Buddhist Morality. Bangkok : Mahachulalongkonrajavidyalaya University Press, 1994.

V. Pareto. The Mind and Society. New York : Dover pub, 1957.

## บทความ

ประเวศ วะสี. “สันติวิธีบท : เอกสภาวะธรรม”. ใน **สู่สันติเสรี : ๕๐ ปี สันติภาพไทย** . กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๓๘.

พระไพศาล วิสาโล. “สันติภาพโดยสันติวิธี”, ใน **สื่อในสันติภาพ สันติภาพในสื่อ** . กาญจนาก้าวเทพ บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

## หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์มติชน (๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๙) : ๑๒.

## อินเทอร์เน็ต

<http://www.oknation.net/blog/sangrak/2009/11/14/entry-1>

<http://www.bannaruji.org/goodness/component/content/article/42-main-menu/27-chapper-3.html>

<http://th.wikipedia.org/wiki/ปรัชญาการเมือง>.

<http://th.wikipedia.org/wiki/การเมือง>

[http://th.wikipedia.org/wiki/เนลสัน\\_มันเดลา](http://th.wikipedia.org/wiki/เนลสัน_มันเดลา)

[http://www.novabizz.com/NovaAce/Relationship/Leadership\\_Theory.htm](http://www.novabizz.com/NovaAce/Relationship/Leadership_Theory.htm)

<http://news.impaqmsn.com/articles.aspx?id=475986&ch=gn1>

<http://th.wikipedia.org/wiki/เพลโต>

<http://th.wikipedia.org/wiki/อริสโตเติล>

<http://www.phongphit.com/content/view/596/2/>

<http://th.wikipedia.org/wiki/เล่าจื๊อ>

<http://th.wikipedia.org/wiki/ขงจื๊อ>

ภาคผนวก

**แบบสัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต**  
**เรื่องคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามแนวทาง**

**พระพุทธศาสนาเถรวาท**

นายณัฐวัตร สดประเสริฐ

นิสิตปริญญาเอก มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาพระพุทธศาสนา

กล่าวนำ- อาจารย์จะเลือกตอบทุกข้อหรือบางข้อก็ได้ครับ

๑. ผู้นำทางการเมืองที่ดีในความเห็นของอาจารย์เป็นอย่างไร เขาเป็นคนอย่างไร ได้อ่านมาอย่างไร ใช้อำนาจไปอย่างไร ลงจากอำนาจแล้วทำอะไร
๒. ผู้นำทางการเมืองที่ดีตามแบบพุทธควรมีลักษณะอย่างไร/ เขาควรคิดอย่างไร ควรรู้อะไรและควรปฏิบัติอย่างไร /หรือเขาเป็นคนอย่างไร ได้อ่านมาอย่างไร ใช้อำนาจไปอย่างไร ลงจากอำนาจแล้วทำอะไร
๓. อาจารย์คิดว่า ถ้ามีผู้นำทางการเมืองแบบพุทธในโลกจริงยุคปัจจุบันควรเป็นอย่างไร/เขาควรคิดอะไร ควรรู้อะไร และควรทำอะไร /หรือเขาเป็นคนอย่างไร ได้อ่านมาอย่างไร ใช้อำนาจไปอย่างไร ลงจากอำนาจแล้วทำอะไร
๔. ท่านอาจารย์พุทธทาสพูดคำว่า นักการเมืองโพธิสัตว์ และคำว่า ธัมมิกประชาธิปไตย/ อาจารย์คิดอย่างไรกับสองคำนี้
๕. พระพรหมคุณาภรณ์เขียนไว้ว่า พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นต้นแบบผู้ปกครองแบบพุทธ/ และการปกครองของพระเจ้าอโศกเป็นรัฐศาสตร์แห่งธัมมาธิปไตย อาจารย์คิดอย่างไร
๖. ข้อต้องห้ามที่ผู้นำทางการเมืองตามแนวพุทธทำไม่ได้เลยคืออะไร
๗. การมีผู้นำทางการเมืองที่ดีตามแนวพุทธหรือไม่มี ส่งผลอย่างไรกับประเทศไทยในปัจจุบันหรือไม่
๘. อาจารย์รู้สึกท้อแท้มั้ยครับ ถ้าในเมืองไทยปัจจุบัน เราหาผู้นำทางการเมืองตามแนวพุทธไม่เจอ ควรทำอย่างไรถ้าไม่มี
๙. การศึกษาวิถีพุทธกับการฝึกกัมมัฏฐาน จะช่วยสร้างคนให้ดีขึ้นได้ไหม ถ้านักการเมืองฝึกกัมมัฏฐานคอร์สละ ๑๕ วันต่อปี ผลที่ได้คืออะไร
๑๐. การเจริญสติในชีวิตประจำวัน จำเป็นไหมสำหรับนักการเมือง

รวมประเด็นที่สัมภาษณ์ ๔ ประเด็นคือผู้นำการเมืองที่ดีทั่วไป ผู้นำทางการเมืองที่ดีแบบพุทธในอดีต ผู้นำทางการเมืองที่ดีแบบพุทธในปัจจุบัน และวิธีสร้างผู้นำทางการเมืองตามแนวพุทธ

เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน โดยผู้ให้สัมภาษณ์จะมีคุณสมบัติต่อไปนี้  
ใดอย่างหนึ่ง

๑.เคยเขียน บรรยาย หรือปาฐกถาเกี่ยวกับสังคม การเมือง การปกครองและเศรษฐกิจตามแนวพุทธหรือปรัชญาการเมืองการปกครองตามแนวพุทธ

๒.เคยสอนวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์หรือวิชาการปกครองแบบพุทธในมหาวิทยาลัยสงฆ์



## ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ อ.ณัฐวิวัฒน์

นามสกุล สุดประเสริฐ

วัน/เดือน/ปี เกิด ๑๕ สิงหาคม ๒๕๑๕

มาตุภูมิ บ้านหน้าเขาเหมน ต.ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช

บ้านวัยเด็ก บ้านควนประ ต.บางขัน อ.บางขัน จ.นครศรีธรรมราช

## การศึกษา

- บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดมะนาวหวาน นครศรีธรรมราชเมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ.๒๕๒๘ จบนักธรรมเอกและเปรียญธรรม ๓ ประโยค จากสำนักเรียนวัดกะพังสุรินทร์ จังหวัดตรัง ซึ่งมีพระพรหมจรรย์จารย์ เจ้าคณะใหญ่หนใต้ เป็นเจ้าสำนักเรียนธรรมชาตศึกษา วัดธารน้ำไหลและอาจารย์พุทธทาส พุทธศักราช ๒๕๓๔ และวัดศานติไมตรี รวม ๒ เดือน
- อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดมะนาวหวานเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๕ จบเปรียญธรรม ๕ ประโยค จากสำนักเรียนวัดมะนาวหวาน นครศรีธรรมราช
- พุทธศาสตรบัณฑิต (ปรัชญา), พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ธรรมนิเทศ),จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อภิธรรมโชติกวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

## การทำงาน

อาจารย์ ประจำ มหาวิทยาลัย มหจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย หน่วยวิทยบริการจังหวัดสงขลา

อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยนานาชาติ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ศูนย์

## การศึกษาสงขลา

ดูแลศูนย์การเรียนรู้อนุรักษ์พันธุ์ไม้หายากพอ บางขันแต่แรก ๑ และ ศูนย์อนุรักษ์สายน้ำบนผิวดิน บางขันแต่แรก ๒

## ประสบการณ์

หัวหน้าผู้ประเมินโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๑

บรรณาธิการหนังสือเสียงธรรมและจุลสารพิราบเหลือง

รวมเล่มบทกวี บทผสมของความรู้สึกรัก และบทกวีเชิงคุณภาพ  
 เอกสารประกอบการสอนวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์  
 เอกสารประกอบการสอนวิชาสมาธิในพระพุทธศาสนา  
 เอกสารประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับโลกาภิวัตน์  
 เอกสารประกอบการสอนวิชาการศึกษาวิถีพุทธ  
 เอกสารรวมบทความ มารู้จักสวนโมกข์ในเชิงวิชาการ  
 เอกสารรวมบทความ พระธรรมบทพิจารณา  
 บทความเรื่อง “ธัมมิกประชาธิปไตย” ลงในหนังสือรวมบทความวันวิสาขบูชาโลก

**วิทยานิพนธ์ปริญญาโท** ศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมของ  
 สวนโมกขพลาราม

**สารนิพนธ์ที่กำลังวิจัย** พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่กระทบต่ออายุและ  
 ทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดตติสุตร ,ศึกษาภาวะผู้นำวิถีพุทธใน  
 ที่มณิกาย,ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดพระชาตินิยมของกลุ่มนารอดนิกกับ  
 นานูปทานในพระไตรปิฎก

**วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก** คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตาม  
 แนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาท

**ประสบการณ์สอนพิเศษ** สอนโยคะและการเพิ่มพลังชีวิต

**ประสบการณ์บุญพิเศษ** สร้างวัดควนประ อ.บางขันและสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมพ่อท่านคล้าย  
 (ควนโด) อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช

**การสื่อสารเพื่อสื่อธรรม**

เฟซบุค ฌณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ, ศิษย์สืบสานงาน อ.พุทธทาส, ศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยว  
 เชิงปฏิบัติธรรมเพื่อสุขภาพ

อีเมล dawn.2550@hotmail.com

ที่อยู่ปัจจุบัน ๒๖ ถ.สามัคคีสุข ต.บ่อทราย อ.เมือง จ.สงขลา ๙๐๐๐๐.โทร.๐๘๑๓๒๖๒๐๗๔